

Avdelningen för regelarbete och expertstöd
Leif Aringer, 08 730 95 44
leif.aringer@av.se

Registrator
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss: Betänkandet Patientsäkerhet (SOU 2008:117)

Arbetsmiljöverket har granskat förslaget främst ur arbetsmiljösynvinkel

Sammanfattning

Arbetsmiljöverket ställer sig bakom huvudtankarna i förslaget, men har följande synpunkter:

Systemet med HSAN ger inte bara patienterna möjlighet att lyfta fram misstag och oskicklighet hos enskild vårdpersonal. Det ger också personalen en möjlighet att frias från anklagelser. Det är viktigt att värna denna sistnämnda möjlighet även i en ny lagstiftning och organisation.

Det är angeläget att integrera ett systematiskt arbetsmiljöarbete i patientsäkerhetsarbetet.

Erfarenheter från säkerhetsarbete inom andra högriskområden bör beaktas mer. Viktiga komponenter i detta är kvalificerade utredningar av allvarliga händelser och avvikelserapportering utan repressalier.

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Allmänna synpunkter

Arbetsmiljöverket ställer sig bakom huvudtankarna i förslaget att säkerhetsarbetet inom hälso- och sjukvården i ökad utsträckning måste ha ett systemperspektiv. Det är bra att det tydligt framgår att den som bedriver hälso- och sjukvård är skyldig att vidta alla åtgärder som behövs för att säkerställa att patienter inte skall drabbas av vårdskada. Dagens regelverk fokuserar - som utredningen framför - för mycket på den enskilde yrkesutövarens ansvar för

inträffade negativa händelser och för lite på vårdgivarens ansvar att säkerställa hög patientsäkerhet .

Vårdpersonalens arbetsmiljö

Dagens regelsystem innehåller dock moment som är värda att slå vakt om. HSAN utreder om vårdpersonalen brutit mot vetenskap och beprövad erfarenhet bl.a. med stöd av specialister inom de områden som vårdpersonalen arbetar. Systemet med HSAN ger möjlighet att lyfta fram misstag och oskicklighet hos enskild vårdpersonal men också, vilket är vanligare, en möjlighet att bli friad från anklagelser. Alternativet att patienter som vill anmäla fel inom vårdsystemet i stället vänder sig till polis och domstolar för att fälla vårdpersonal skulle bli mycket olyckligt av många skäl, inklusive arbetsmiljöperspektivet, för vårdpersonalen.

En organisation för hantering av klagomål från patienter bör därför ha möjligheter att överblicka hela vårdsystemets organisation men också ha tillgång till fördjupad kompetens inom olika medicinska specialområden.

Arbetsmiljöns betydelse för patientsäkerheten

Vården är ett högrisksystem som ger litet utrymme för mänskliga misstag. Därför är det viktigt att säkerställa rimlig arbetstid, arbetsbörda och ansvar för att förebygga stressrelaterade misstag. Principerna i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om det systematiska arbetsmiljöarbetet är ett stöd i detta.

Det är angeläget att arbetsgivaren ger personalen möjlighet till introduktion på nya arbetsplaster särskilt efter längre frånvaro inom området eller vid nya ansvarsområden

Lärdomar från andra högriskområden, t.ex. flyget, kärnteknisk industri och vägtrafik

Inom vårdområdet kan man ta lärdom av erfarenheterna från andra högriskområden. Avidentifierad avvikelserapportering (för att öka anmälningsbenägenheten) som grund för en systematisk kunskapsuppbyggnad liksom djupstudier av inträffade haverier kan vara viktiga komponenter i detta. Rapporteringen utgör ett viktigt analysunderlag för risker och händelser och bidrar till kunskaper om vilka åtgärder som kan vidtas för att höja säkerheten. Ett tillförlitligt rapporteringssystem förutsätter dock en öppen och

ifrågasättande kultur. Riskerar rapportörerna åtal påverkas rapporteringsviljan i hög grad vilket ger förödande konsekvenser för det förebyggande säkerhetsarbetet.

Att systematiskt ta reda på de bakomliggande orsakerna till en vårdskada (t ex styrning och ledning av verksamheten, förhållanden mellan resurser och belastning, arbetstider, kompetens, utrustning med mera) ger viktig information om hur brister kan korrigeras och säkerheten förbättras. Systematiken i analysarbetet syftar också till att bidra till en säkerhetskultur som kännetecknas av hög riskmedvetenhet.

Förutom rapportering är metodutveckling, omvärldsbevakning, analys och värdering av risker inför till exempel planerade organisationsförändringar, införande av ny teknik eller nya behandlingsmetoder andra viktiga komponenter i ett säkerhetsarbete. Detta kräver kunskap.

Hänvisning till den forskning som ligger till grund för säkerhetsarbetet inom till exempel flyget, kärnteknisk industri och vägtrafiken saknas i utredningen. Arbetsmiljöverket anser att patientsäkerheten skulle kunna förbättras och utvecklas allt mer med hjälp av den forskning som används inom andra högriskområden.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Sjöberg. I den slutliga handläggningen har även överdirektör Remaeus, samt avdelningscheferna, Persson, Nilsson, Olsson, och Crona deltagit. Föredragande har varit överläkare Aringer.

Mikael Sjöberg

Leif Aringer

Kopia skickad till: Arbetsmarknadsdepartementet